

Fakulteta za zdravstvo
Jesenice

Faculty of Health Care
Jesenice

Diplomsko delo
visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje
ZDRAVSTVENA NEGA

**STALIŠČA ŠTUDENTOV FAKULTETE ZA
ZDRAVSTVO JESENICE DO CEPLJENA
PROTI GRIPI**

**OPINIONS OF FACULTY OF HEALTH CARE
JESENICE (FHCJ) STUDENTS ABOUT
INFLUENZA VACCINATION**

Mentorica: doc. dr. Maja Sočan

Kandidatka: Azra Hodžić

Jesenice, marec, 2016

ZAHVALA

Zahvaljujem se doc. dr. Maji Sočan za odlično mentorstvo in strokovno pomoč. Hvala za usmeritve, nasvete in spodbude pri pripravi in nastajanju diplomskega dela.

Posebna zahvala gre moji mami, ki me je podpirala in verjela vame. Skupaj z mentorico sta mi bili izredno dragocena opora pri uspešnem zaključku študija.

Zahvala gre tudi Martini in Sandri, z njima je bil študij nepozabno doživetje, polno smeha in radosti, težki trenutki pa le bežni spodrsaljaji, ki smo jih z neomajnim optimizmom premagale in prišle do cilje.

POVZETEK

Teoretična izhodišča: Gripa je sezonska bolezen in za njo oboleva veliko število ljudi. Kljub temu, da je cepivo na voljo, je cepljenost zelo nizka. Študentje zdravstvene nege in zdravstveni delavci imajo veliko vlogo pri izobraževanju in spodbujanju ljudi k cepljenju, še posebej ogrožene populacije. S tem, da se cepijo sami, so najboljši zgled ostalim, obenem pa zaščitijo sebe, svoje paciente in svoje domače. Zato je ugotavljanje stališč študentov zdravstvene nege do cepljenja proti gripi pomembno.

Cilji: Cilj diplomskega dela je ugotoviti, kakšno je stališče in znanje študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice na področju cepljenja proti gripi.

Metoda: Uporabili smo metodo anketiranja. Vprašalnik je bil sestavljen iz dveh sklopov. Anketirani so bili študentje na Fakulteti za zdravstvo Jesenice. Poslali smo 256 vprašalnikov, vrnjenih je bilo 119, kar predstavlja 46 – odstotno realizacijo vzorca. Za statistično obdelavo podatkov smo uporabili program SPSS, verzija 12.0. for Windows.

Rezultati: Rezultati raziskave kažejo, da se je na Fakulteti za zdravstvo Jesenice v sezoni 2014/2015 cepilo 4% študentov. 51% anketiranih študentov je odgovorilo, da se še nikoli niso cepili proti gripi. Rezultati so pokazali, da je strokovno znanje študentov vprašljivo, saj 12% anketiranih meni, da cepljenje proti gripi ni varno, kar 55% pa jih trdi, da imajo dovolj znanja, da se pravilno odločijo ali se cepiti ali ne.

Razprava: Cepljenost študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice je izredno nizka. Ugotovitve kažejo, da imajo študentje malo znanja o cepivu in niti nimajo interesa pridobiti dodatnih znanj, oziroma so sami prepričani, da so dovolj izobraženi na področju svetovanja in cepljenja proti gripi. Njihovo zavedanje o preprečevanju prenosa gripe z okuženega na pacienta, svojce ali sodelavce v praksi ne deluje.

Ključne besede: študentje zdravstvene nege, gripa, cepljenje.

SUMMARY

Theoretical background: Flu is a seasonal disease and there are many people being diagnosed. Despite the fact that the vaccine is available, the indentation is very low. Students of nursing and health care professionals have a major role in educating and encouraging people to vaccination, particularly vulnerable population. Thus, to vaccinate themselves, they are the best example to others and therefore they also protect themselves, their patients and their home. Therefore, the determination of positions of nursing students to flu vaccination is important.

Objectives: The aim of the thesis is to find out, what is the position and knowledge of students in the field of flu vaccination in the Faculty of Health Care Jesenice.

Method: We used a survey method. The questionnaire consisted of two sets. Respondents were students at the Faculty of Health Care Jesenice. We sent 256 questionnaires. Returned were 119 questionnaires, representing a 46 - percent of the sample. For statistical analysis we used the program SPSS, version 12.0. for Windows.

Results: The results of the survey show that in the 2014/2015 season 4% of students in the Faculty of Care Health Jesenice got a vaccination. 51% of surveyed students reported that they never got a vaccination against flu yet. The results showed that the expertise of students is questionable, since as many as 12% of the surveyed students believe that flu vaccination is not safe, and as much as 55% of the surveyed students claim they have enough knowledge about the flu, sufficient to properly decide whether to vaccinate or not.

Discussion: The flu vaccination among students of the Faculty of Health Care Jesenice is extremely low. Studies show that students have little knowledge about the vaccine and have no interest in additional knowledge, or they believe they have enough knowledge in the field of flu vaccine and advice on flu vaccination. Their awareness of how important it is to prevent the transmission of flu to patients, relatives or colleagues in theory is not working.

Key words: students of nursing, flu, vaccination.

KAZALO

1 UVOD	1
2 TEORETIČNI DEL	2
2.1 VIRUS INFLUENCE.....	2
2.2 POTEK GRIPE.....	3
2.3 ŠIRJENJE GRIPE.....	3
2.3.1 Higiena	4
2.4 CEPLJENJE	5
2.4.1 Dejavniki, ki podpirajo/zavirajo odločitev zdravstvenih delavcev za ali proti cepljenju	7
3 EMPIRIČNI DEL	9
3.1 NAMEN IN CILJ RAZISKOVANJA	9
3.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	9
3.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA.....	10
3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov	10
3.3.2 Opis merskega instrumenta	10
3.3.3 Opis vzorca.....	11
3.3.4 Metode obdelave podatkov.....	11
3.4 REZULTATI	11
3.5 RAZPRAVA	25
4 ZAKLJUČEK	31
5 LITERATURA	32
6 PRILOGE	
6.1 VPRAŠALNIK	

KAZALO SLIK

Slika 1: Spol anketirancev	12
Slika 2: Starostne skupine anketirancev	12
Slika 3: Delovne izkušnje anketirancev.....	13
Slika 4: Področja delovnih izkušenj anketirancev	14
Slika 5: Zdravstveno stanje anketirancev	15
Slika 6: Precepljenost anketirancev proti gripi v sezoni 2014/2015	15
Slika 7: Precepljenost rednih in izrednih študentov proti gripi glede na spol	16
Slika 8: Precepljenost rednih in izrednih študentov proti gripi anketirancev glede na študijski letnik	17
Slika 9: Precepljenost rednih in izrednih študentov proti gripi glede na delovne izkušnje	17
Slika 10: Precepljenost rednih in izrednih študentov proti gripi anketirancev glede na zdravstveno stanje	18
Slika 11: Vzroki, ki so jih navedli redni in izredni študenti, zakaj se niso cepili proti sezonski gripi.....	19
Slika 12: Argumenti za cepljenje, ki so jih izrazili anketiranci, ki so se cepili proti gripi	20
Slika 13: Ustanova, kjer so anketiranci opravili cepljenje proti gripi	20

KAZALO TABEL

Tabela 1: Razdelitev anketirancev glede na letnik in način študija.....	13
Tabela 2: Izobraževanje anketirancev o cepljenju proti gripi.....	21
Tabela 3: Stališča anketirancev do cepljenja proti gripi.....	23

1 UVOD

Gripa je akutna nalezljiva respiratorna bolezen, ki zajema populacije vseh starostnih obdobij. Bolezen se prenaša kapljično ali po zraku (aerogeno), večinoma v posebnih okoljih, kjer nastaja aerosol. Oboleli lahko čutijo blage do težje simptome. V večini primerov se gripa odrazi z vročino in kašljem, ki mineta v nekaj dneh. (Centers for Disease Control and Prevention - CDC, 2014). V Sloveniji vsako leto zaradi gripe zboli približno 60.000 ljudi. Epidemija te bolezni je v preteklosti zajela že več kot 200.000 ljudi. Smrtni primeri zaradi gripe same so redki, pogosto so posledica zapletov pri starejših bolnikih s kroničnimi boleznimi srca in pljuč. Prav zaradi posrednega učinka gripe na obolevnost in umrljivost, je dejansko breme le te težko ocenjevati (Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije – IVZ, 2007). Prenos virusa influence preprečimo s skrbno higieno rok in kašlja, a žal s tovrstnimi ukrepi v celoti širjenja ne moremo preprečiti. Najučinkovitejša zaščita zoper virus influence je cepljenje. Študentje zdravstva so tekom pridobivanja delovnih izkušenj izpostavljeni okužbi, ki predstavlja tveganje za njih same, bolnike, ki jih negujejo in njihove svojce, na katere lahko prenesejo okužbe iz bolnišničnega okolja.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 VIRUS INFLUENCE

Gripo povzročajo virusi influence, ki so izrazito nestabilni virusi. Z mutacijami in prerazporeditvami genov spreminjajo svojo zgradbo in se tako neprestano izogibajo imunskemu odzivu, ki bi omejil njihovo razmnoževanje v celicah. Virusni influence v osnovi izhajajo iz živalskega vira, predvsem iz ptic, pri katerih so našli vse doslej poznane kombinacije hemaglutininov (16) in nevraminidaz (9). Hemaglutinini in nevraminidaze so glikoproteini na površini virusa in so pomembni za razvoj imunosti po cepljenju ali naravno preboleli okužbi. Gostitelji virusa influence A so torej ptice, sesalci (konji, psi in drugi sesalci) ter človek. Okužbo pri ljudeh povzročajo trije podtipi: virus influence A (H1N1), A (H3N2) in virus influence B, ki pa nima živalskega vira. Virusni influence so odporni na nizke temperature, pri $-70\text{ }^{\circ}\text{C}$ lahko preživijo več let, pri $+4\text{ }^{\circ}\text{C}$ so kužni nekaj mesecev, pri sobni temperaturi preživijo približno dva tedna. Inaktivira jih 90–minutno segrevanje pri $56\text{ }^{\circ}\text{C}$ ali 30–minutno pri $60\text{ }^{\circ}\text{C}$. V izsušenem okolju preživijo na poroznih površinah do 12 ur in na neporoznih površinah 24–48 ur. Uniči jih tudi kislo okolje in obdelava s kemičnimi sredstvi in maščobnimi topili (npr. soli težkih kovin, razkužila jodnih pripravkov, mila in detergenti) (Koren, et al., 2011).

Virusi influence vstopajo v telo skozi dihala. Povzročajo lokalno okužbo migetalčnih epitelnih celic sluznice dihal. Propad celic spremlja vnetje z edemom sluznice in infiltracijo levkocitov. Ob tem se izločijo citokini, ki sprožijo sistemske učinke, kot so vročina, slabo počutje in bolečina v mišicah. Virus influence se lahko razširi tudi v spodnja dihala, kjer prizadenejo epiteljske celice pljučnih mešičkov in povzročijo pljučnico (Koren, et al., 2011).

2.2 POTEK GRIPE

Prvi bolezenski znaki se pokažejo 1–4 dan po okužbi. Nenadoma se pri odraslih značilno pojavijo povišana telesna temperatura (nad 38 °C), mrzlica, utrujenost, glavobol, bolečine v mišicah in kosteh, pomakanje apetita, respiratorni znaki in simptomi (kašelj, hripavost, boleče žrelo in izcedek iz nosu). Zvišana telesna temperatura in drugi sistemski simptomi izzvenijo v 3-5 dneh, respiratorni pa še v nadaljnjih 3-4 dneh, vendar lahko kašelj in oslabeledost vztrajata tudi do nekaj tednov. Pogostost pojavljanja bolezni, podaljšan potek in zapleti so pogostejši pri kadilcih, starejših osebah, bolnikih z alergijo, astmo, kroničnimi obstruktivnimi bronhitisom in pri imunsko oslabeledih bolnikih. Izločanje virusov se začne že pred pojavom znakov in simptomov in je najbolj intenzivno v prvem tednu bolezni, pri imunsko oslabeledih bolnikih pa lahko traja tudi več tednov (Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto, 2013).

Klinični potek okužbe poteka pri otrocih podobno kot pri odraslih, vendar pa imajo otroci pogosto višjo telesno temperaturo ter gastrointestinalne znake in simptome, kot so bolečina v trebuhu, driska in bruhanje. Redek zaplet influence pri otrocih in mladostnikih mlajših od 18 let je Rejev sindrom s prizadetostjo možganov in jeter ter 20–40 % smrtnostjo. Pojav Rejevega sindroma je verjetno povezan z uporabo salicilatov za znižanje povišane telesne temperature. Pljučnica se kot zaplet okužbe z virusom influence največkrat razvije pri starejših, kroničnih bolnikih in nosečnicah, lahko pa se pojavi tudi pri zdravih, mladih ljudeh. Drugi zapleti pljučnice so zelo redki (Guillian – Barrejev sindrom, mioperikarditis in miozitis) (Koren, et al., 2011).

2.3 ŠIRJENJE GRIPE

Gripa se pojavlja med prebivalstvom na severni polobli, kroži pozimi in spomladi. Sezone bolezni so po obsegu in trajanju različne, nekatere so lažje, druge obsežnejše. Najpogosteje večje epidemije in pandemije povzročajo virusi influence A. Epidemija gripe se pojavi v zimskih mesecih, ko število obolelih naglo naraste, doseže vrh, ki traja

dva ali tri dni in nato upade. Epidemična krivulja tvori zvonasto obliko. V tem obdobju se drastično poveča število bolnikov, obiskanost ambulant in zmanjša se razpoložljivost bolniških postelj, saj je priliv bolnikov z okužbami dihal in zapleti močno povečan. Če v tako prenatrpanih bolnišnicah nastopi pomanjkanje zdravstvenih delavcev, obstaja večja možnost za bolnišnične okužbe, kar podaljšuje zdravljenje in povečuje stroške zdravljenja (IVZ, 2007).

Virus influence se prenaša kapljično. Kužne kapljice nastanejo ob kihanju, kašljanju in glasnem govorjenju. Prepotujejo razdaljo največ do enega metra, zato je za prenos virusa influence potreben tesnejši stik z obolelim, običajno v zaprtem prostoru. Na površinah v posušeni sluzi lahko virus influence preživi več ur. Če se onesnaženih površin dotaknemo s prsti, lahko virus influence prenesemo na nosno in ustno sluznico (IVZ, 2007). Okužena oseba lahko že dan pred pojavom prvih znakov okužbo prenese na sprejemljivo osebo v njegovi neposredni okolici. Izločanje virusa influence traja skoraj teden dni, zato oboleli z gripo predstavlja vir okužbe tudi 5 do 7 dni po izbruhu bolezni (CDCP, 2014). Imunsko oslABLJENE osebe pa ostanejo kužne tudi po več tednov ali mesecev. Visoka stopnja obolevnosti je značilna za mlajše od 15 let ter starejše od 65 let. Bolnišnično pomoč potrebujejo običajno otroci, mlajši od 2 let, osebe starejše od 65 let, imunsko oslABLJENE osebe, bolniki s kroničnimi boleznimi srca, pljuč, ledvic ali presnovnimi boleznimi ter nosečnice. Za preprečevanju prenosa je izrednega pomena higiena kašlja in umivanje rok (Koren, et al., 2011).

Zdravljenje nezapletene okužbe z virusi influence je načeloma simptomatsko. Priporoča se nekajdnevni počitek, analgetiki za lajšanje bolečine, antipiretiki za znižanje povišane telesne temperature in antitusiki za blažitev kašlja (Koren, et al., 2011).

2.3.1 Higiena

Splošni ukrepi za preprečevanje okužbe z virusi influence so pogosto in temeljito umivanje ter razkuževanje rok, pokrivanje ust z robcem pri kašljanju (robec zavržemo po enkratni uporabi) in izogibanje stiku z obolelimi osebami (Koren, et al., 2011).

Roke zdravstvenih delavcev so najpogostejše sredstvo za prenos mikroorganizmov s koloniziranega bolnika in kontaminirane površine na druge bolnike. Svetovna zdravstvena organizacija in druge strokovne organizacije na področju preprečevanja okužb so izdala natančna navodila o načinu izvajanja higiene rok in pomenu le tega. Cilj higiene rok (bodisi z umivanjem ali z razkuževanjem) je zmanjšati število mikroorganizmov na rokah, pri čemer zmanjšujemo predvsem prehodno bakterijsko floro (Lejko Zupanc, 2013).

Najučinkovitejši način preprečevanja in nadzora okužbe z virusom influenza je cepljenje.

2.4 CEPLJENJE

Z vsakoletnim cepljenjem se zagotovi učinkovita zaščita za prihajajočo sezono. Cepljenje proti gripi je priporočljivo za starejše od 65 let, zelo majhne otroke (vendar ne manj kot 6 mesecev) in bolnike s kroničnimi boleznimi srca, pljuč, ledvic, jeter in presnovnimi boleznimi (predvsem sladkorno boleznijo). Cepljenje proti gripi se priporoča vsem, ki imajo okrnjen imunski sistem (zaradi bolezni krvotvornih organov, raka, prejemanja zdravilo, ki slabijo imunski sistem npr. kortikosteroidov, kemoterapije, nekaterih bioloških zdravil), vsem, ki imajo nevrološko okvaro ali pa morbidno debelost (indeks telesne mase nad 40). Cepljenje je priporočljivo za vse nosečnice ne glede na tromesečje v nosečnosti, v katerem se nahajajo. Gripa v nosečnosti predstavlja tveganje za mater in razvijajoč plod (IVZ, 2007).

Posebej pa se cepljene proti gripi priporoča vsem, ki delajo v zdravstvu in so v vsakodnevnem stiku z bolniki. Zdravstveni delavci so pri svojem delu v tesnem stiku z bolniki in lahko virus influence (kot tudi druge respiratorne viruse) zlahka prenesejo na bolnika, ki ga pregledujejo ali negujejo. Cepljenje zdravstvenih delavcev je izrednega pomena pri zagotavljanju varnega bivanja bolnikov v bolnišnici (IVZ, 2007). Strokovnjaki spremljajo in na podlagi podatkov predvidevajo, kateri virusi influence bodo v prihajajoči sezoni najbolj verjetni. Približno dva tedna po cepljenju nastanejo

zaščitna protitelesa, ki zagotavljajo manjšo možnost okužbe, bolezni in zapletov. Cepivo ni univerzalno – zaščita je le proti tistim podtipom virusov, ki so v cepivu. Slaba stran cepiva proti gripi je, da ne zagotavlja 100 % zaščite – slabši imunski odgovor je pričakovati pri imunsko oslabeledih in starejših ljudeh – torej prav v skupinah, ki bi dobro učinkovito cepivo najbolj potrebovali. Zato je cepljenje okolice (svojcev, zdravstvenih delavcev) dovezetnega bolnika toliko bolj nujen ukrep, saj z njim zmanjšamo možnost, da bi do prenosa okužbe prišlo (CDCP, 2014).

Na voljo sta dve vrsti cepiv. Cepivo, ki se aplicira v mišico in vsebuje le površinske beljakovine virusov. Običajno mesto cepljenja je deltoidna mišica rame, pri majhnih otrocih lateralni predel stegna. Ker je cepivo »mrtvo« t.j. ne vsebuje živega virusa, je možno cepiti vse starostne skupine, nosečnice in kronične bolnike. Druga vrsta cepiva je v obliki pršila LAIV (Live Attenuated Influenza Vaccine) in vsebuje žive vendar oslabiljene viruse. Aplicira se v nosno sluznico zdravi populaciji stari od 2 do 49 let, ni priporočljivo za nosečnice in ni dovoljeno zdravstvenim delavcem, ki so v stiku z bolniki z oslabljenim imunskim sistemom npr. po presaditvi kostnega mozga, razen če zdravstveni delavec po prejemu LAIV 7 dni ne bom v stiku s tovrstnimi pacienti (CDCP, 2014). Živega atenuiranega cepiva ni na voljo v Sloveniji – glavna omejitev za njegovo uporabo so ozko opredeljene indikacijske skupine, prisotnost živega, oslabiljenega virusa in visoka cena cepiva.

Kontraindikacijo za cepljenje predstavlja alergija na jajčne beljakovine, ki so prisotne v cepivu. Pri ljudeh s tovrstno alergijo se priporoča uporaba cepiva izdelanega na celičnih kulturah. Stranski učinki cepiva so zelo redki (CDCP, 2014). Nekaj ur po cepljenju se lahko pojavijo kratkotrajna povišana telesna temperatura, slabo počutje, včasih oteklina, rdečina in bolečina na vbodnem mestu. Po največ dveh dneh nezaželeni učinki izzvenijo (IVZ, 2007). Učinkovitost cepiva pri zdravih odraslih ljudeh dosega 70– 90 % cepljenih, medtem ko pri starejših ljudeh in majhnih otrocih cepivo prepreči okužbo pri 3 – 70 % cepljenih. Poraba cepiva v Sloveniji je nizka (približno 100.000 odmerkov v sezoni), saj se proti influenci vsako leto cepi le 4 - 5 % ljudi (Koren, et al., 2011). Rizične slovenske populacije ravno tako niso najbolj naklonjene cepljenju, 15 %

starostnikov nad 65 let se je v letu 2010/2011 udeležilo cepljena proti gripi, v istem letu se je cepilo tudi 2,4 % nosečnic in 0,5 % otrok od 5 do 18 leta. Nič bolj spodbuden ni niti podatek o deležu cepljenih zdravstvenih delavcev v Sloveniji, v letu 2010/2011 se jih je cepilo zgolj 16,6 % (Mereckiene, 2014).

Zdravstveni delavci imajo bistveno vlogo pri omejevanju širjenja gripe, saj se vsakodnevno srečujejo z imunsko oslabelemi in za bolezen dovzetnimi bolniki. Zato je potrebno posebno pozornost nameniti prav zdravstvenim delavcem in spodbuditi čim večjo precepljenost proti gripi. Zdravstveni delavci, ki se cepijo proti sezonski gripi prispevajo k zmanjšanju njenega prenosa, tako med zaposlenimi, kot iz zaposlenih na bolnike, zmanjša pa se tudi tveganje za prenos bolezni na svojce v domačem okolju. Ravno tako se zmanjša obolevnost zaposlenih in posledično odsotnost z dela v sezoni okužb dihal, ko so delovne obremenitve v zdravstvenih ustanovah največje. Za bolnike gripa pomeni dodaten zaplet, ki lahko ogrozi njihovo zdravje, poslabša osnovno bolezen in bistveno podaljša bivanje v bolnišnici. S cepljenjem zdravstveni delavci preprečijo celo morebitne smrti svoji pacientov (CDCP, 2014). Zdravstveni delavci so dolžni upoštevati načela dobre klinične prakse, da varujejo bolnike pred prenosom okužbe in ohranjajo njihovo zaupanje (Delovna skupina pri Ministrstvu za zdravje RS, 2009).

2.4.1 Dejavniki, ki podpirajo/zavirajo odločitev zdravstvenih delavcev za ali proti cepljenju

Kljub prepričljivim, z raziskavami podprtim ugotovitvam, da je cepljenje proti gripi koristno za zdravstvenega delavca samega, bolnike in njegove svojce, ob hkratnem dobrem varstvenem profilu cepiva, se za cepljenje odloča le slaba tretjina do petina zaposlenih v zdravstvu. Vzrokov nizke precepljenosti oz. odklonilnega odnosa do cepljenja je več – neznanje, nepoznavanje resnosti bolezni, pomanjkanje občutka moralne dolžnosti do bolnikov in ne nazadnje pretirana skrb zaradi možnosti neželenih učinkov, vsi pa predstavljajo oviro k boljši precepljenosti zdravstvenih delavcev.

Enako ugotavljajo tudi v Združenih državah Amerike, kjer že vrsto let poskušajo z različnimi pristopi približati cepljenje proti gripi zdravstvenim delavcem, a kljub temu ostaja stopnja cepljenosti nizka. Ugotavljajo, da se za cepljenje proti gripi bolj pogosto odločajo zdravstveni delavci z višjo izobrazbo, ker so ti v večini bolj seznanjeni s stranskimi učinki in dejansko učinkovitostjo cepiva. Nepoznavanje cepiva je glavni razlog, zakaj se zdravstveni delavci niso cepili proti gripi, najpogosteje pa so se za cepivo odločili, da bi zaščitili sebe. Zdravstvene delavce je potrebno seznaniti o učinkovitosti in škodljivosti cepiva ter poudariti, komu je cepljenje še posebej priporočljivo (Clark, 2009). Višje znanje in pozitiven odnos do cepljenja proti gripi vplivata na boljšo precepljenost medicinskih sester. Tako so ugotovili ob pregledu dvanajstih raziskovalnih študij, ki so preučevale razmerje med znanjem in odnosom medicinskih sester (Zhang, et al, 2010).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 NAMEN IN CILJ RAZISKOVANJA

Namen raziskovanja je ugotoviti, kateri dejavniki podpirajo, omogočajo in/ali zavirajo odločitev študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice glede cepljenja proti sezonski gripi.

Cilji:

- Podati informacije o deležu študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice, ki so se v pretekli sezoni odločili za cepljenje proti gripi.
- Preučiti odnos, obseg znanja, vedenja, mnenja in stališča študentov do cepljenja proti gripi.
- Ugotoviti, v kolikšni meri delovne izkušnje vplivajo na odločitev o cepljenju.
- Ugotoviti, v kolikšni meri zdravstveno stanje študenta vpliva na odločitev o cepljenju.
- Predlagati pristope za izboljšanje precepljenosti študentov že v prvih letnikih.

3.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Na podlagi raziskovalnih ciljev smo oblikovali naslednja raziskovalna vprašanja:

- V kolikšni meri so se študentje Fakultete za zdravstvo Jesenice odločili za cepljenje proti gripi?
- Zakaj so se študentje Fakultete za zdravstvo Jesenice odločili za cepljenje proti gripi?
- Zakaj se študentje Fakultete za zdravstvo Jesenice niso odločili za cepljenje proti gripi?
- V kolikšni meri so delovne izkušnje 5 in več let študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice vplivale na odločitev o cepljenju proti gripi?
- Kolikšno je znanje študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice o cepivu proti gripi?

3.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA

3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov

Za empirični del smo uporabili deskriptivno metodo kvantitativnega raziskovanja s pomočjo vprašalnika. Vlogo za pridobitev soglasja za izvedbo raziskave na Fakulteti za zdravstvo Jesenice smo posredovali Komisiji za znanstveno-raziskovalno in razvojno dejavnost Fakultete za zdravstvo Jesenice. Na podlagi pridobljenega soglasja smo vprašalnik posredovali študentom. Raziskava je potekala od 1.10.2015 do 31.10.2015. Ankete smo skupaj s spremnim listom poslali študentom na Fakulteto za zdravstvo Jesenice. Študentje so vprašalnike prejeli na elektronski naslov. Podatke smo anonimno zbirali preko programa 1KA spletne ankete. Za potrebe raziskovalnega dela so bili zbrani, analizirani in sintetizirani primarni in sekundarni viri. Primarni viri so bili pridobljeni z vprašalnikom in analizirani s pomočjo programa SPSS, verzija 12.0. za Windows. Sekundarni viri so bili zbrani s pomočjo strokovnih člankov, strokovnih knjig, diplomskih del in s pomočjo spletnih slovenskih in tujih podatkovnih baz, kot so baze Cinahl, Cobiss, PubMed, Medline in Springer Link.

3.3.2 Opis merskega instrumenta

Kot raziskovalni inštrument za zbiranje podatkov smo uporabili strukturiran vprašalnik zaprtega tipa, ki smo ga izdelali na osnovi pregleda literature o cepljenju proti gripi zdravstvenih delavcev in študentov (Centers for Disease Control and Prevention, 2014; Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2007; itd). Z vprašalnikom smo ugotavljali stališča študentov do cepljenja proti gripi. Vprašalnik je bil sestavljen iz dveh sklopov. Prvi sklop je vseboval vprašanja o demografskih značilnostih (spolu, starosti, študijsko leto, delovne izkušnje). Drugi sklop pa je vseboval vprašanja o stališčih in mnenjih do cepljenja proti gripi, ugotavljanju znanja študentov o gripi in vzrokih za odločitev o cepljenju proti gripi. Pri tem smo uporabili možnost ocene strinjanja s 3 – stopenjsko lestvico, pri čemer so lahko izbrali med odgovorom da, ne ali ne vem.

3.3.3 Opis vzorca

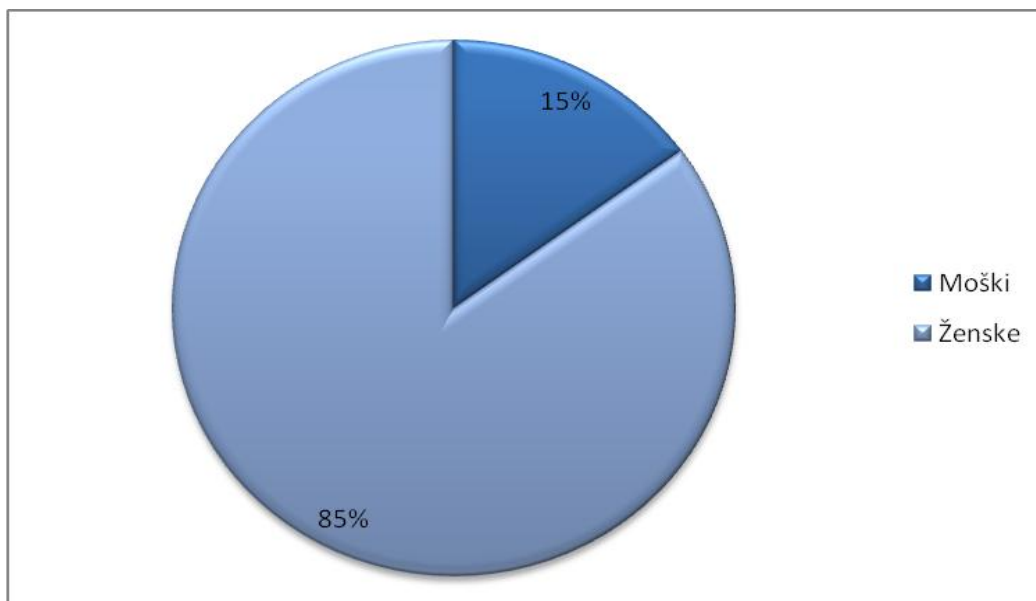
Uporabili smo naključni priročni vzorec. Za vzorec smo izbrali študente prve stopnje na Fakulteti za zdravstvo Jesenice, vse tri letnike, tako redne kot izredne. Med anketirance smo poslali 256 vprašalnikov. Vrnjenih je bilo 119 vprašalnikov, kar predstavlja 46 – odstotno realizacijo vzorca. V raziskavi je sodelovalo 14% moških (N = 17) in 85% žensk (N = 102). 70% (N = 83) je študij obiskovalo redno in 30% (N = 36) je bilo izrednih študentov. Največji delež anketirancev je obiskovalo tretji letnik, 58% (N = 70), 21% (N = 25) anketirancev drugi letnik in 21% (N = 24) anketirancev prvi letnik Fakultete za zdravstvo Jesenice.

3.3.4 Metode obdelave podatkov

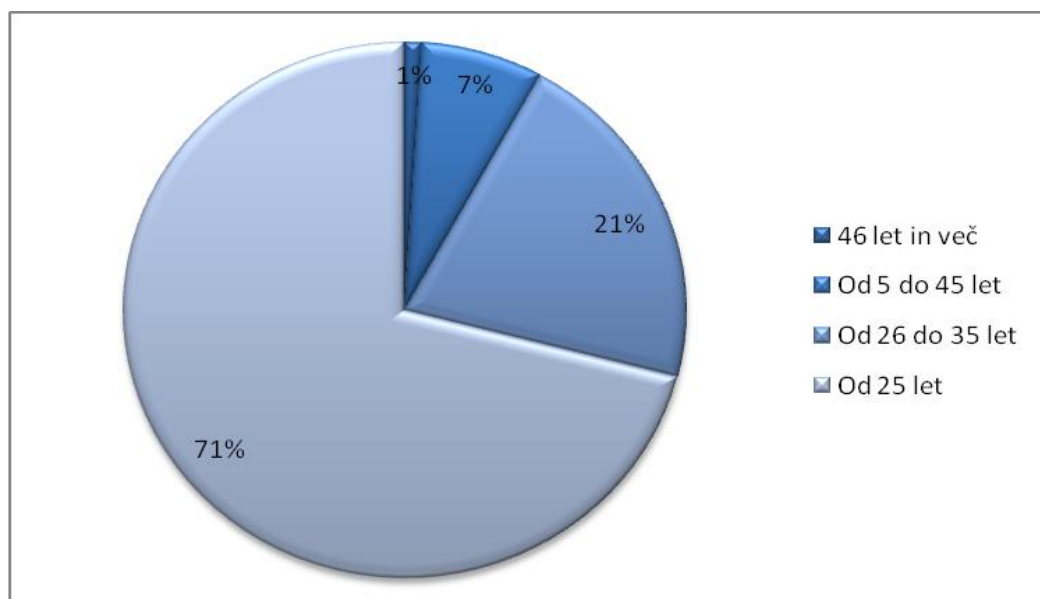
Izbrali smo kvantitativni raziskovalni pristop zbiranja podatkov. Raziskava je temeljila na deskriptivni neeksperimentalni metodi raziskovanja, uporabili smo metodo anketiranja. Pridobljene podatke smo kvantitativno obdelali v sistemu Windows Xp s programskim orodjem Microsoft Excel in s programskim orodjem za statistično obdelavo podatkov - SPSS 12.0 for Windows. Pridobljene podatke smo smiselno uredili in analizirali ter jih prikazali v obliki tabel in grafov.

3.4 REZULTATI

Na Sliki 1 so prikazani statistični podatki anketiranih, ki smo jih zajeli za vzorec v naši raziskavi. Podatki kažejo, da je bilo med anketiranimi 85% žensk (N = 102) in 14% moških (N = 17).

Slika 1: Spol anketirancev

Slika 2: Starostne skupine anketirancev

Slika 2 prikazuje starostne skupine anketirancev. Rezultati kažejo, da je bila večina 71% anketiranih študentov mlajših od 25 let ($N = 85$), sledi starostna skupina od 26 do 35 let,

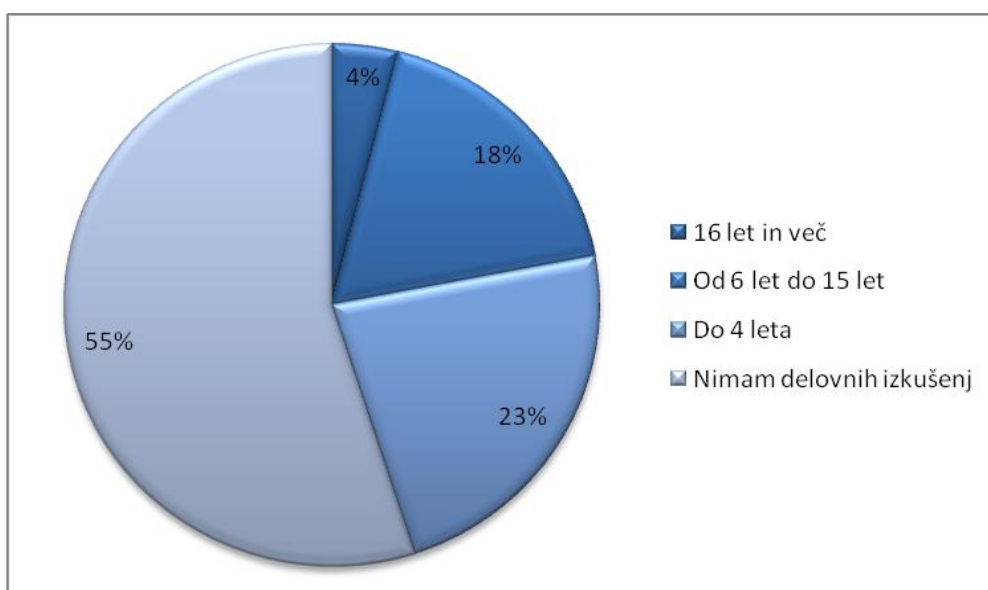
teh je bilo med anketiranimi študenti 21% (N = 25) in samo 1% anketiranih je bil starejši od 46 let (N = 1).

Tabela 1: Razdelitev anketirancev glede na letnik in način študija

Letnik študija	Redni študij (N)	Izredni študij (N)	Skupaj (N)
Prvi	22	3	25 (21 %)
Drugi	21	5	26 (22 %)
Tretji	40	28	68 (57 %)
Skupaj	83 (70%)	36 (30%)	

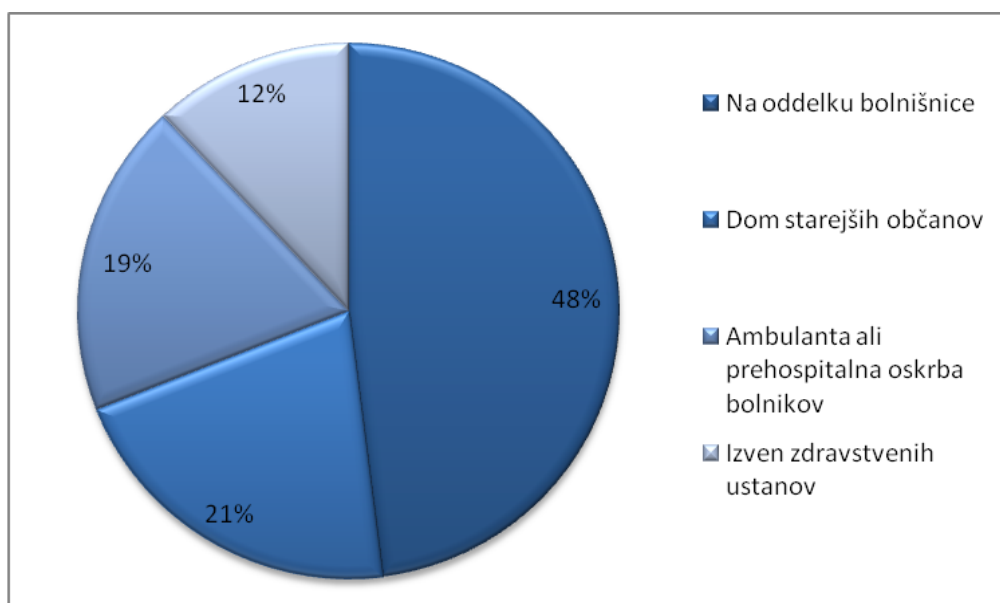
Legenda: N = število anketiranih

V tabeli 1 so prikazani statistični podatki anketiranih, ki prikazujejo letnik Fakultete za zdravstvo Jesenice, ki so ga obiskovali anketiranci, bodisi rednega ali izrednega študija. Rezultati kažejo, da je največ anketirancev obiskovalo redni študij tretjega letnika. Tudi sicer je bilo največ anketirancev tretjega letnika, kar 57% (N = 68). Med prvim in drugim letnikom je bilo manj razlike, samo en anketiranec več je obiskoval drugi letnik (22%, N = 26) v primerjavi s prvim (21%, N = 25). Glede na dejstvo, da je večje število študentov, ki obiskujejo študij v rednem programu, je pričakovano, da je bilo 70% anketirancev (N = 83) rednih študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice.

Slika 3: Delovne izkušnje anketirancev

Slika 3 prikazuje delovne izkušnje anketiranih študentov. Rezultati kažejo, da jih večina 55% (N = 66) ni imela delovnih izkušenj. 23% (N = 27) anketiranih študentov je imelo za seboj do največ štiri leta delovnih izkušenj. 18% (N = 21) je tistih študentov, ki so imeli delovno dobo od 6 do 15 let in 4% (N = 5) anketiranih več kot 16 let delovnih izkušenj.

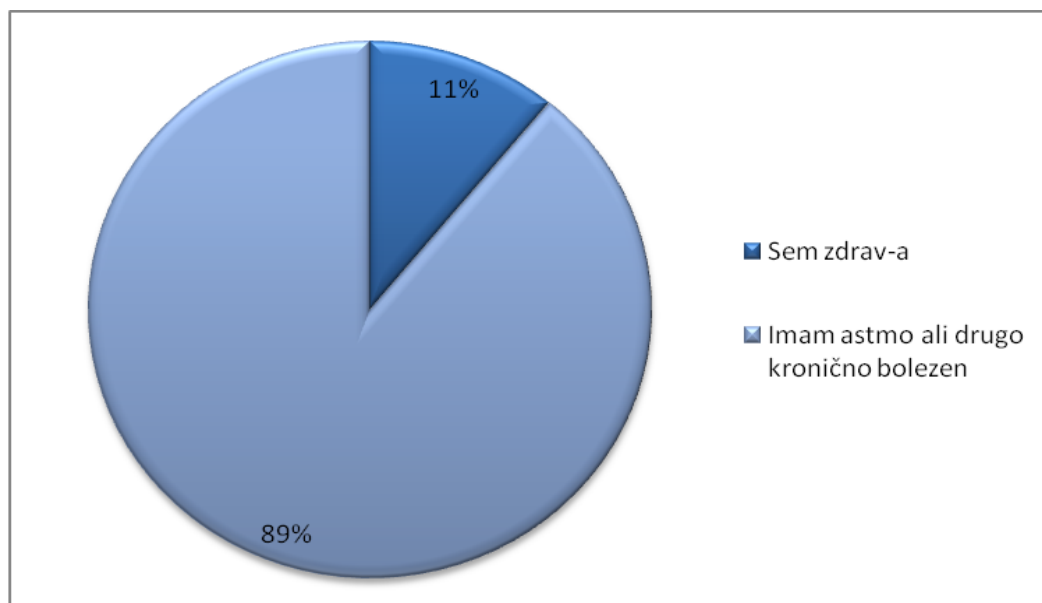

Slika 4: Področja delovnih izkušenj anketirancev

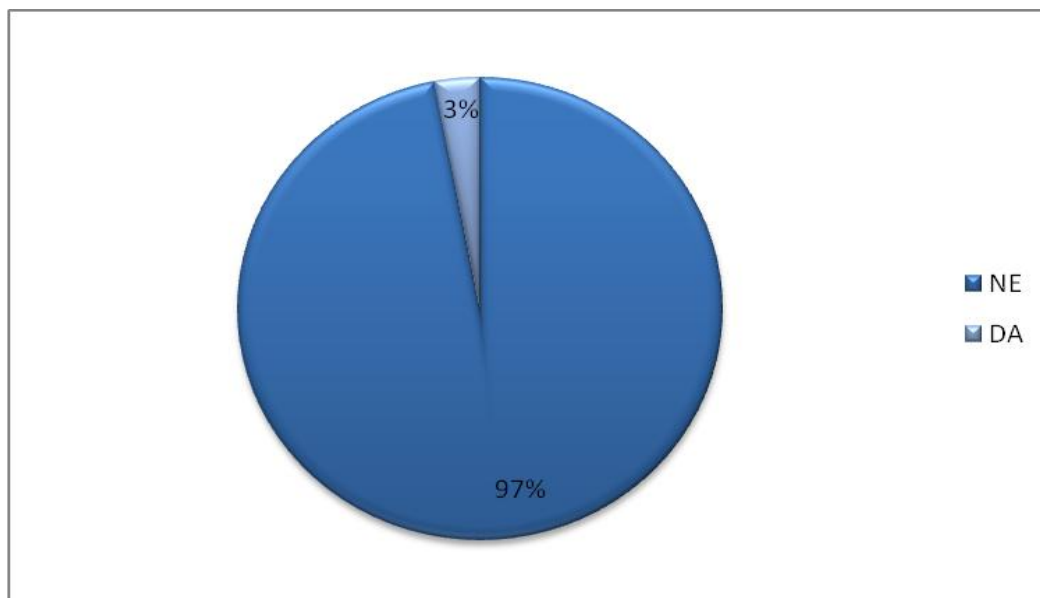
Slika 4 podrobneje prikazuje, kje so anketirani študentje pridobili delovne izkušnje. Rezultati kažejo, da jih je največ, kar 45% pridobilo na oddelku bolnišnic. Nekaj manj kot ena četrtnina študentov z izkušnjami je le te pridobila v domu starejših občanov. 19% jih je imelo izkušnje z ambulantno in prehospitalno oskrbo bolnikov, 12% pa je tistih študentov, ki je imelo delovne izkušnje izven zdravstvenih ustanov.

Na Sliki 5 je prikazano zdravstveno stanje anketiranih študentov. Rezultati kažejo, da je bila večina zdravih (89%, N = 106), preostalih 11% (N = 13) je imelo astmo ali drugo kronično dihalno bolezen. Ostali možni odgovori, med katerimi so anketiranci izbirali so bili: imam sladkorno bolezen, imam kronično srčno – žilo bolezen, imam kronične

težave z zdravjem, ki ni našeta v prejšnjih odgovorih. Za slednje odgovore se ni odločil nihče od anketiranih.

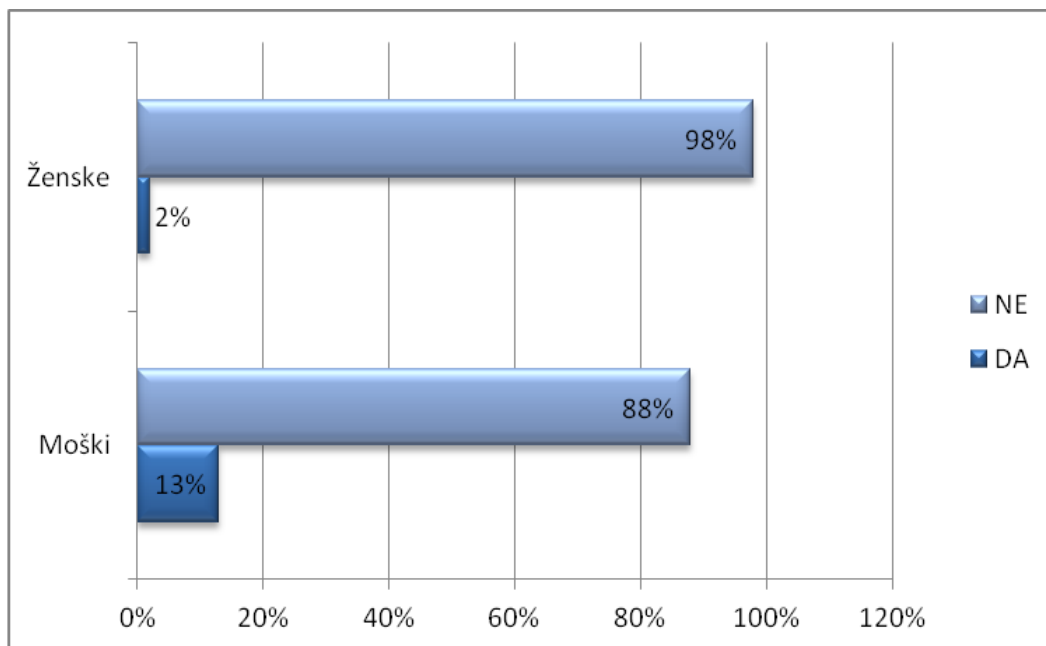

Slika 5: Zdravstveno stanje anketirancev

Slika 6: Precepljenost anketirancev proti gripi v sezoni 2014/2015

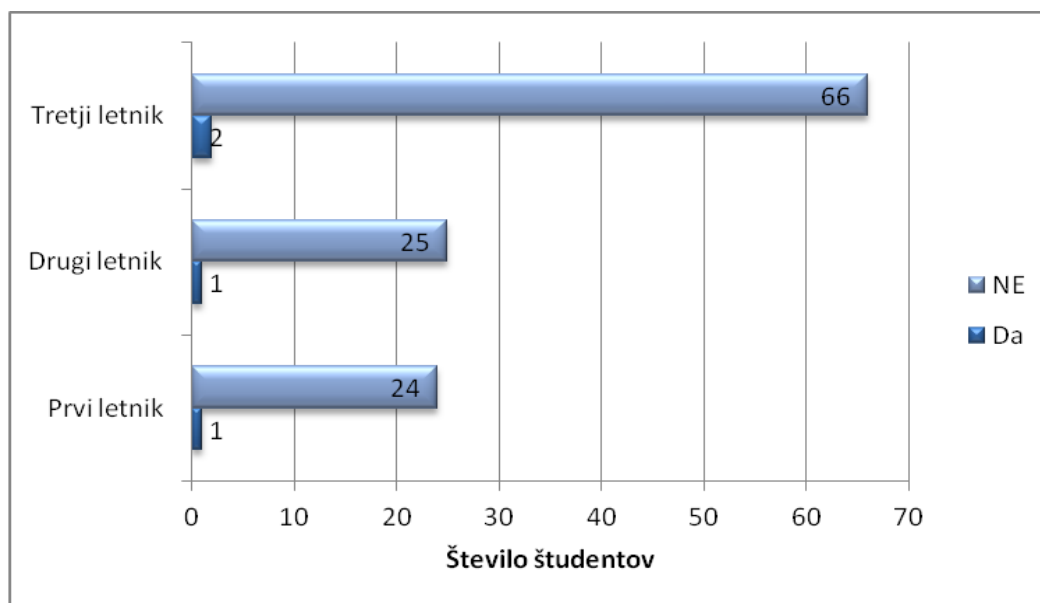
Na Sliki 6 so prikazani rezultati o precepljenosti anketiranih študentov v sezoni 2014/2015. Rezultati kažejo, da je bilo cepljenih zgolj 3% (N = 4) anketiranih študentov, ostalih 97% (N = 115) pa se ni cepilo proti gripi.

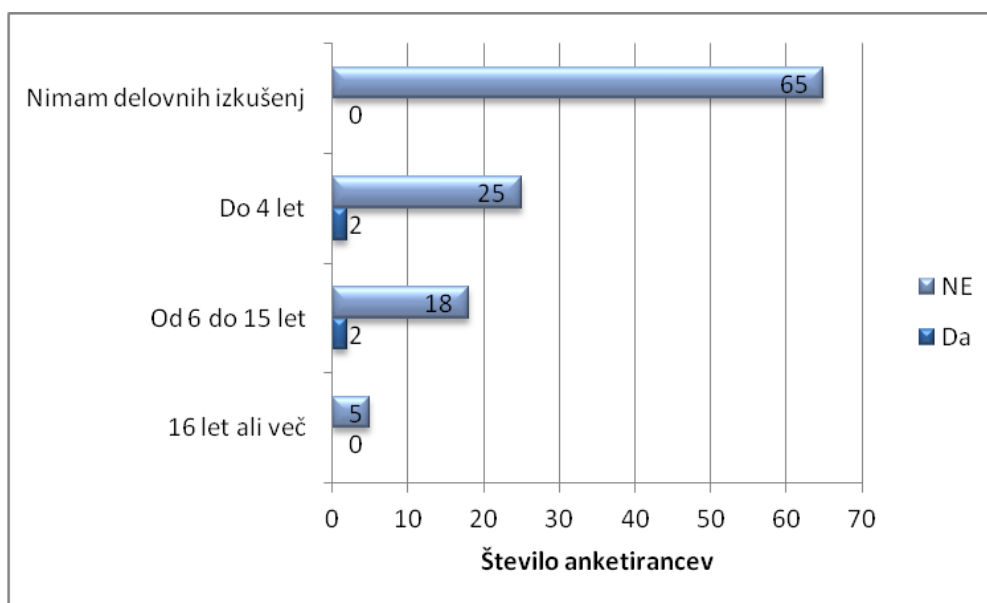
Slika 7: Precepljenost rednih in izrednih študentov proti gripi glede na spol

Na Sliki 7 so prikazani rezultati precepljenosti anketiranih študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice v sezoni 2014/2015 glede na spol. Rezultati kažejo, da se je za cepljenje proti gripi odločilo več moških (13%) kot žensk (2%).

Na Sliki 8 so prikazani rezultati precepljenosti anketirancev glede na letnik katerega obiskujejo. Cepila sta se dva študenta tretjega letnika, eden iz drugega in eden iz prvega letnika študija na Fakulteti za zdravstvo Jesenice.

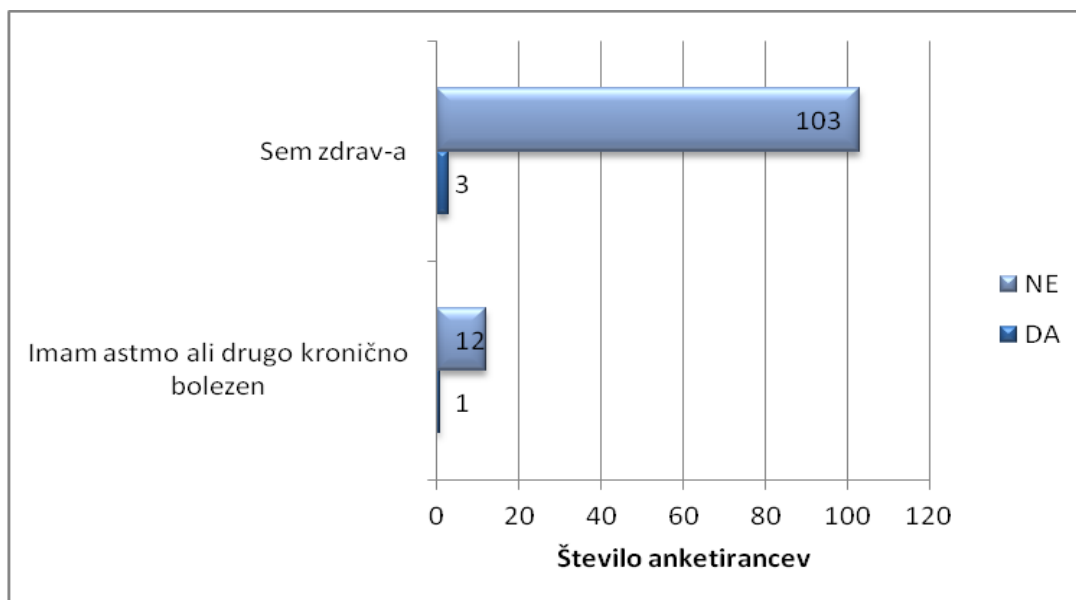

Slika 8: Precepljenost rednih in izrednih študentov proti gripi anketirancev glede na študijski letnik

Slika 9: Precepljenost rednih in izrednih študentov proti gripi glede na delovne izkušnje

Slika 9 prikazuje razmerje med delovnimi izkušnjami in odločitvi za cepljenje proti gripi. Iz rezultatov je razvidno, da imajo vsi štirje anketiranci (3%), ki so se cepili proti gripi, večletne delovne izkušnje.

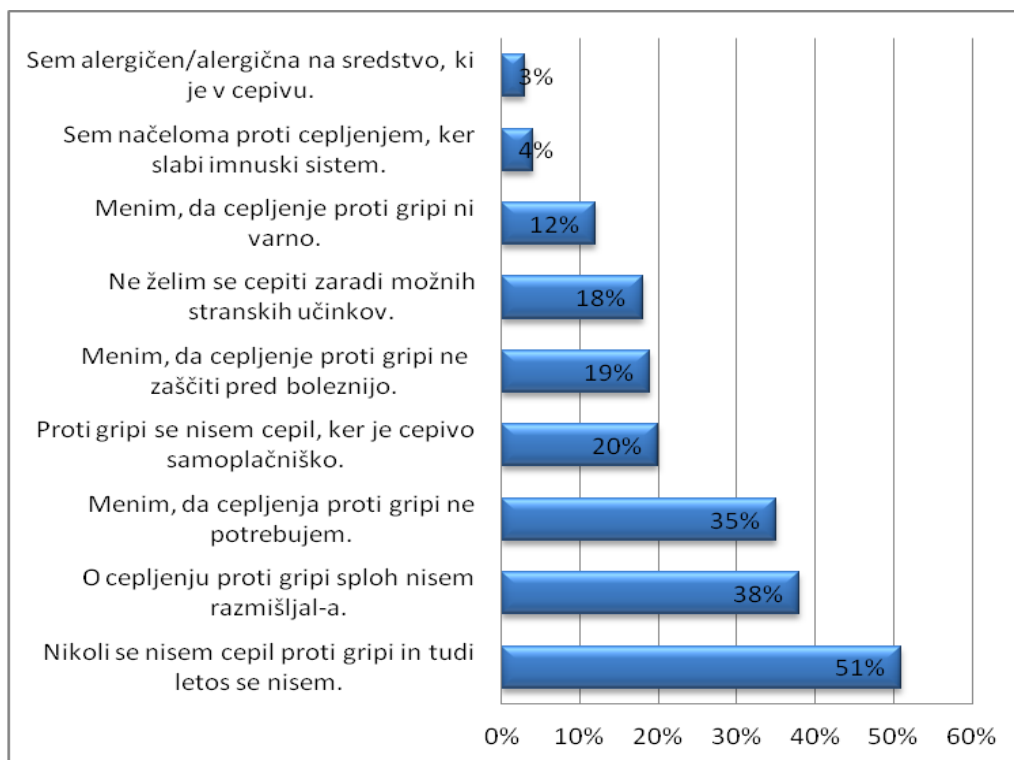
Slika 10: Precepljenost rednih in izrednih študentov proti gripi anketirancev glede na zdravstveno stanje

Na Sliki 10 so prikazani rezultati o tem, ali je zdravstveno stanje anketirancev vplivalo na odločitev o cepljenju. Z grafa je razvidno, da se je od trinajstih astmatikov ali bolnikov druge kronične dihalne bolezni cepil eden. Ostali trije, ki so se cepili proti gripi, so bili zdravi.

Slika 11 prikazuje vzroke, ki so jih navedli anketirani študenti, zakaj se niso odločili za cepljenje proti gripi. Rezultati kažejo, da se 51% anketirancev ni nikoli cepilo in se za cepljenje ni odločilo niti v sezoni 2014/2015. Kar 38% študentov ni nikoli razmišljalo o cepljenju proti sezonski gripi. 35% anketirancev meni, da cepljenja ne potrebujejo. Delež tistih anketirancev, ki se za cepljenje niso odločili, ker je samoplačniško, je 20%. 19% anketiranih študentov je mnenja, da cepljenje proti gripi ne zaščiti pred boleznijo. 18% anketirancev se ne želi cepiti zaradi možnosti stranskih učinkov. 12% jih meni, da

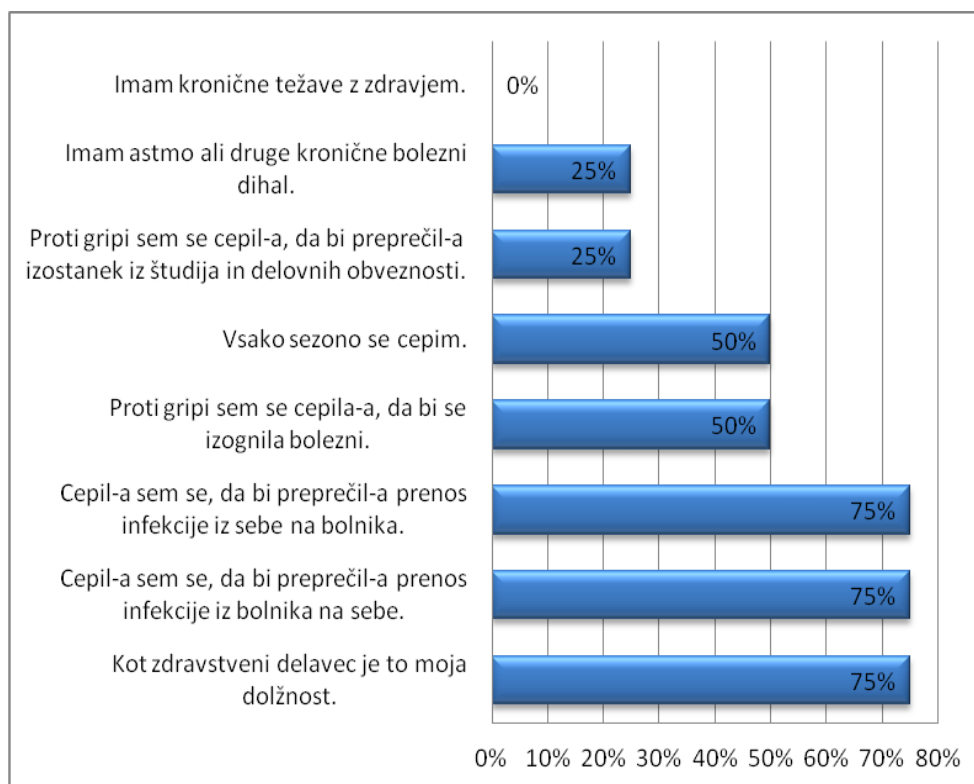

cepljenje proti gripi ni varno. 4% anketiranih študentov je načeloma proti cepivom, ker slabijo imunski sistem. 3% pa se niso odločili za cepljenje, ker so alergični na sredstvo, ki je v cepivu.

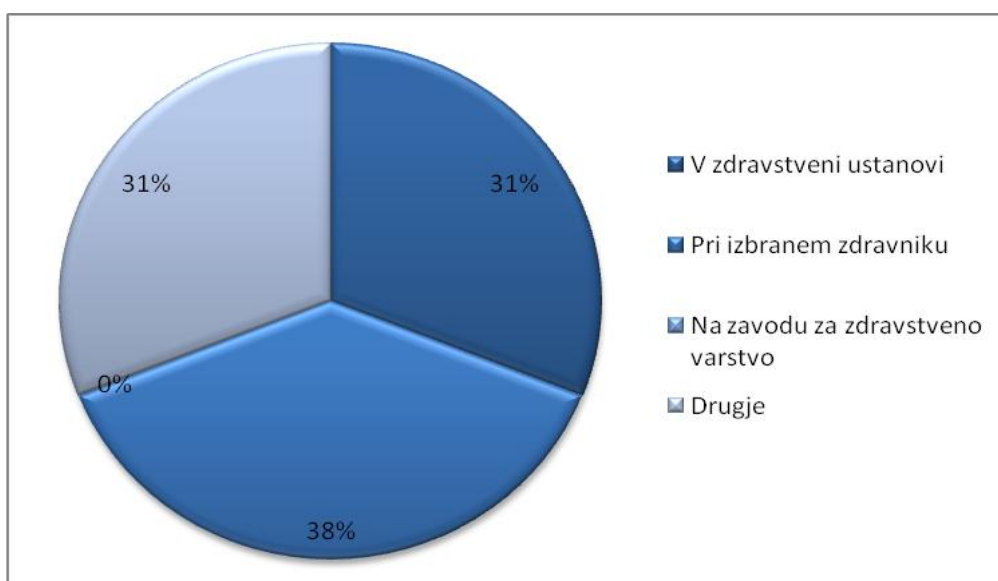

Slika 11: Vzroki, ki so jih navedli redni in izredni študenti, zakaj se niso cepili proti sezonski gripi

Na Sliki 12 so prikazana mnenja štirih anketirancev, ki so se v sezoni 2014/2015 cepili proti sezonski gripi. Na vprašanje, zakaj so se odločili za cepljenje, so trije odgovorili, da je to »dolžnost vsakega zdravstvenega delavca in tudi moja dolžnost«. Prav tako so se trije anketiranci strinjali s trditvijo »cepil-a sem se, da bi preprečil-a prenos infekcije iz bolnika na sebe«. Trije anketiranci so se strinjali tudi z trditvijo »cepil-a sem se, da bi preprečil-a prenos okužbe iz sebe na bolnika«. Dva sta se strinjala, da se s cepljenjem izogneš gripi in trdita, da se vsako sezono cepita proti njej. En sam anketiranec se je strinjal s trditvama »proti gripi sem se cepil-a, da bi preprečil izostanek iz študijskih in delovnih obveznosti« ter »imam astmo ali drugo kronično bolezen dihal«.

Slika 12: Argumenti za cepljenje, ki so jih izrazili anketiranci, ki so se cepili proti gripi

Slika 13: Ustanova, kjer so anketiranci opravili cepljenje proti gripi

Slika 13 prikazuje rezultate kraja cepljenja anketiranih proti sezonski gripi. Na vprašanje so odgovarjali vsi tisti, ki so se kadarkoli cepili, ne glede na sezono cepljenja. 31% cepljenih anketirancev se je cepilo v zdravstveni ustanovi, kjer delajo. Največji delež se jih je cepilo pri izbranem zdravniku (38%). Na zavodu za zdravstveno varstvo se ni cepil nihče izmed anketiranih. 31% se jih je cepilo drugje.

Tabela 2: Izobraževanje anketirancev o cepljenju proti gripi

Trditev	Da (%)	Ne (%)	Ne vem (%)	PV	SO
V zadnjih 6 mesecih sem poslušal-a predavanje o gripi in/ali cepljenju proti gripi.	30	61	10	1.8	0.60
V zadnjih 6 mesecih sem o gripi in cepljenju iskal-a informacije na spletnih straneh, revijah in časopisu.	13	83	4	1.9	0.40
Znanja o gripi in cepljenju proti gripi imam dovolj, da se pravilno odločim.	55	17	28	1.7	0.87

Legenda: PV = povprečna vrednost, SO = standardni odklon

V Tabeli 2 so prikazani rezultati anketirancev v zvezi z izobraževanjem na področju gripe in cepljenja proti gripi. V zadnjih 6 mesecih je predavanje o gripi in/ali cepljenju proti gripi poslušalo 30% anketirancev, 61% jih v zadnjih 6 mesecih ni poslušalo predavanja o gripi in/ali cepljenju proti gripi. 10 % anketirancev pa ne ve ali so poslušali predavanje o gripi in/ali cepljenju proti gripi v zadnjih 6 mesecih.

V zadnjih 6 mesecih je o gripi in cepljenju iskalo informacije na spletnih straneh, v revijah in časopisih 13% anketirancev, 83% anketiranih študentov ni iskalo teh informacij v zadnjih 6 mesecih, 4% anketiranih pa le tega ne ve.

Z zadnjo trditvijo, da ima dovolj znanja o gripi in cepljenju, da se pravilno odloči, se je strinjalo 55% anketirancev. 28% anketiranih študentov ne ve, ali imajo dovolj znanja na področju gripe in cepljenja proti gripi, da bi se o tem pravilno odločili. Da nimajo dovolj znanja o gripi in cepljenju proti gripi, da bi se pravilno odločili, pa meni 17% anketirancev.

Povprečna vrednost trditve, da so v zadnjih 6 mesecih anketiranci poslušali predavanje o gripi in/ali cepljenju proti gripi (PV = 1,8) kaže, da v obdobju zadnjega pol leta na Fakulteti za zdravstvo Jesenice študentje niso poslušali predavanja na temo o gripi in cepljenju proti gripi. Zelo podobno kaže tudi povprečna vrednost naslednje trditve, da so anketiranci v zadnjih 6 mesecih o gripi in cepljenju iskali informacije na spletnih straneh, v revijah in časopisu (PV = 1,9). Ta namreč kaže, da anketiranci tudi samoiniciativno niso iskali dodatnega znanja o gripi in/ali cepljenju proti gripi. Povprečna vrednost zadnje trditve o tem, da imajo anketiranci dovolj znanja o gripi in cepljenju proti gripi, da se lahko pravilno odločijo (PV = 1,7), kaže zavedanje anketiranih študentov, da potrebujejo več znanja o gripi in cepljenju proti njej.

Standardi odklon pri vseh treh trditvah kaže na sorazmerno majhno razpršenost podatkov, saj sega vrednost le tega pod 1. Najnižji standardni odklon je bil pri trditvi, da so v zadnjih 6 mesecih o gripi in cepljenju iskali informacije na spletnih straneh, v revijah in časopisih. Zato lahko rečemo, da so bili študente pri tej trditvi v povprečju najbolj enotni. Najvišji standardni odklon je bil pri trditvi, da imajo dovolj znanja o gripi in cepljenju proti gripi, da se lahko pravilno odločijo, kar kaže na to, da so bili pri tej trditvi študentje najbolj neenotni.

Tabela 3 prikazuje rezultate anketirancev o stališčih do cepljenja proti gripi. Na trditev, da je cepljenje koristno za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker prepreči, da bi oboleli za gripo, je 60% anketirancev odgovorilo pritrdilno, 25% je trditev zanikalo in 15% anketiranih je odgovorilo z ne vem.

60% anketirancev se je strinjalo s trditvijo, da je cepljenje proti gripi priporočljivo za otroke, ki imajo astmo, srčno napako, sladkorno bolezen, okvarjene ledvice. 13 % se jih s to trditvijo ni strinjalo, 27% je odgovorilo z ne vem.

Samo en odstotek manj strinjanja so anketiranci namenili trditvama, da je cepljenje koristno za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker je manjša verjetnost, da bodo gripo prenesli na svoje družinske člane ter, da je cepljenje koristno

za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker je manjša verjetnost, da bodo gripo prenesli na bolnike.

Tabela 3: Stališča anketirancev do cepljenja proti gripi

Trditev	Da (%)	Ne (%)	Ne vem (%)	PV	SO
Cepljenje je koristno za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker prepreči, da bi oboleli z gripo.	60	25	15	1.6	0.75
Cepljenje je koristno za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker je manjša verjetnost, da bodo gripo prenesli na svoje družinske člane.	59	26	15	1.6	0.74
Cepljenje je koristno za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker je manjša verjetnost, da bodo gripo prenesli na bolnike.	59	23	18	1.6	0.78
Cepljenje proti gripi se priporoča starejšim od 65 let.	62	16	22	1.6	0.83
Cepljenje proti gripi je priporočljivo za odrasle, ki imajo kronično bolezen.	68	14	18	1.5	0.79
Cepljenje proti gripi je priporočljivo za otroke, ki imajo astmo, srčno napako, sladkorno bolezen, okvarjene ledvice.	60	13	27	1.7	0.88
Proti gripi je koristno cepiti majhne otroke.	29	35	36	2.1	0.81
Cepljenje proti gripi se v času nosečnosti odsvetuje.	52	14	34	1.8	0.92
Cepljenje proti gripi se v času dojenja odsvetuje.	52	11	37	1.8	0.94
Cepljenje proti gripi je slabo učinkovito in ne zaščiti pred gripo.	32	37	31	2.0	0.80
Cepljenje proti gripi povzroča vročino in druge resnejše zdravstvene težave.	35	28	36	2.0	0.85
Po cepljenju proti gripi pogosto boli na mestu cepljenja.	48	15	37	1.9	0.92
Cepljenje proti gripi slabi imunski sistem.	22	38	39	2.2	0.77
Z dobrimi higienskimi navadami lahko preprečimo širjenje gripe, zato cepljenje ni smiselno.	49	35	17	1.7	0.74
Zdravstveni delavci in študentje bi morali priporočati cepljenje proti gripi.	56	22	22	1.7	0.82
Zdravstveni delavci in študenti na kliničnih vajah pogosto delajo, kljub temu, da prebolevajo akutno okužbo dihal, so nahodni, kihajo in kašljajo.	78	4	18	1.4	0.78
Uvesti bi bilo potrebno obvezno cepljenje zdravstvenih delavcev in študentom na kliničnih vajah proti gripi.	50	36	15	1.7	0.72
Vse zdravstvene ustanove v Sloveniji bi morale organizirati brezplačno cepljenje proti gripi za zaposlene in študente na kliničnih vajah.	76	10	14	1.4	0.73

Legenda: PV = povprečna vrednost, SO = standardni odklon

Rezultati prav tako kažejo, da je največji odstotek nestrinjanja pri trditvi, da cepljenje proti gripi slabi imunski sistem (38%), ta trditev ima ravno tako največji odstotek odgovorov ne vem (39%). Ravno obratno pa ima trditev, da zdravstveni delavci in študenti na kliničnih vajah pogosto delajo, kljub temu, da prebolevajo akutno okužbo dihal, so nahodni, kihajo in kašljajo, največ pritrilnih odgovorov, kar 78%. Takoj naslednja trditev pa je, da bi vse zdravstvene ustanove v Sloveniji morale organizirati brezplačno cepljenje proti gripi za zaposlene in študente na kliničnih vajah, z 76% pritrilnimi odgovori.

Kar 68% anketiranih se je strinjalo s trditvijo, da je cepljenje proti gripi priporočljivo za odrasle, ki imajo kronično bolezen. Višji odstotek strinjanja so rezultati pokazali tudi pri trditvi, da se cepljenje proti gripi priporoča starejšim od 65 let (62%) ter pri trditvi, da bi zdravstveni delavci in študentje morali priporočati cepljenje proti gripi (56%).

Rezultati kažejo, da imajo naslednje trditve nižji odstotek strinjanja. S trditvijo, da je proti gripi koristno cepiti majhne otroke, se je strinjalo 29% anketirancev. 32% anketiranih se je strinjalo s trditvijo, da je cepljenje proti gripi slabo učinkovito in ne zaščiti pred gripo. S trditvijo, da cepljenje proti gripi povzroča vročino in druge resnejše zdravstvene težave, pa se je strinjalo 35% anketiranih.

52% anketiranih študentov se je strinjalo s trditvama, da se cepljenje proti gripi v času nosečnosti in dojenja odsvetuje. 2% manj anketirancev (50%) se je strinjalo s trditvijo, da bi bilo potrebno uvesti obvezno cepljenje zdravstvenih delavcev in študentov na kliničnih vajah proti gripi. Še nekaj odstotkov strinjanja manj pa so rezultati pokazali trditvama, da po cepljenju proti gripi pogosto boli na mestu cepljenja (48%) ter da z dobrimi higienskimi navadami lahko preprečimo širjenje gripe, zato cepljenje ni smiselno (49%).

Povprečna ocena strinjanja kaže, da anketiranci niso povsem prepričani o trditvi, da cepljenje proti gripi slabi imunski sistem ($PV = 2,2$). Ravno tako se je povprečna ocena nestrinjanja s trditvami prikazala tudi pri trditvah, da je cepljenje proti gripi slabo

učinkovito in ne zaščiti pred gripo (PV = 2,0) ter da cepljenje proti gripi povzroča vročino in druge resnejše zdravstvene težave (PV = 2,0).

Obratno pa je povprečna ocena strinjanja pokazala, da anketiranci menijo, da zdravstveni delavci in študenti na kliničnih vajah pogosto delajo, kljub temu, da prebolevajo akutno okužbo dihal, so nahodni, kihajo in kašljajo (PV = 1,4). Isto povprečno oceno so rezultati prikazali tudi za trditve, da bi morale vse zdravstvene ustanove v Sloveniji organizirati brezplačno cepljenje proti gripi za zaposlene in študente na kliničnih vajah (PV = 1,4). Anketiranci so se glede na povprečno oceno ravno tako strinjali, da je cepljenje proti gripi priporočljivo za odrasle, ki imajo kronično bolezen (PV = 1,5).

Rezultati kažejo, da je standardni odklon pri vseh trditvah relativno nizek. Najbolj enotni so si bili anketirani študenti pri trditvi, da bi bilo potrebno uvesti obvezno cepljenje zdravstvenih delavcev in študentov na kliničnih vajah (SO = 0,72). Precej enotni so si bili tudi pri trditvah, da bi morale vse zdravstvene ustanove v Sloveniji organizirati brezplačno cepljenje proti gripi za zaposlene in študente na kliničnih vajah (SO = 0,73) ter da je cepljenje koristno za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker je manjša verjetnost, da bodo gripo prenesli na svoje družinske člane (OS = 0,74).

Najvišji standardi odklon so rezultati prikazali pri trditvi, da se cepljenje proti gripi v času dojenja odsvetuje (OS = 0,94). Anketiranci so si bili dokaj neenotni pri trditvah, da po cepljenju proti gripi pogosto boli na mestu cepljenja (OS = 0,92) ter da se cepljenje proti gripi v času nosečnosti odsvetuje (OS = 0,92).

3.5 RAZPRAVA

Bolnišnične okužbe prizadenejo bolnika med zdravstveno oskrbo ali zdravljenjem v zdravstveni ustanovi. V Evropski uniji bolnišnične okužbe prizadenejo približno 4,1 milijon bolnikov na leto (Evropska komisija, n.d). Zaradi teh okužb se poveča število

bolezni, smrtnost in stroški zdravljenja. Zdravljenje je posledično oteženo in dolgotrajnejše. V Sloveniji je obvladovanje bolnišničnih okužb urejeno z zakonodajo, katere cilj je zaščititi bolnike, osebje, obiskovalce in druge osebe. Zdravstvene ustanove pri nas imajo strokovnjake za preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb. Pripravljene imajo tudi načrte za njihovo preprečevanje, izdelane protokole za vse vrste izolacije in njihovo izvajanje. Posebno pozornost namenjajo programu za dosledno in pravilno higieno rok (Suhadolc & Zore, 2011).

V naših bolnišnicah se neredko srečamo s stisko s prostorom, čakalnice so marsikje in marsikdaj premajhne in prepolne. Zdravstvenega osebja primanjkuje, prav tako pa le-ta ne uporablja ustreznih zaščitnih sredstev. Iz prakse vemo, da včasih že pokrivanje ust ali nosu ob kašljanju in kihanju s papirnim robčkom, ki ga nato odvržemo v najbližji koš, predstavlja veliko težavo (Suhadolc & Zore, 2011). Neredko tudi zdravstveni delavci kljub okužbi z gripo še naprej delajo, s čimer povečajo tveganje za obolenje tako pri bolnikih kot pri sodelavcih (Rahmani, 2009).

Medicinske sestre so pomemben vir bolnišničnih okužbe, če delajo prehlajene oziroma z akutno okužbo dihal, saj preživijo največ časa v neposredni bližini pacienta. Ravno zaradi tega je cepljenje proti gripi najpomembnejši ukrep za preprečevanje in zmanjšanje obolevnosti ter posledično zmanjšanje števila bolnišničnih zdravljenj in smrtnosti zaradi zapletov zaradi gripe (Poland, et al., 2005).

Cepljenje zdravstvenih delavcev je učinkovit ukrep za zaščito bolnikov pred obolevnostjo z gripo in smrtnostjo med ranljivimi skupinami populacije. Poleg tega se s cepljenjem zaščitijo tudi zdravstveni delavci sami pred prenosom gripe z bolnikov (Rahmani, 2009). Le - ti pa se pomembnosti cepljenja ne zavedajo dovolj. Niti z vidika zaščititi sebe niti zaščititi bolnika (Poland, et al., 2005).

Rezultati anketiranih študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice so primerljivi tako z raziskavami v Sloveniji, kot s tujimi raziskavami o stanju precepljenosti študentov zdravstvenih fakultet. Delež študentov, ki so se cepili proti gripi, je izredno nizek, saj se

je cepilo zgolj 4 od 119 študentov. Rezultati so pokazali, da se cepi večji delež moških kot žensk. Rezultati raziskave izvedene na King's College London, Florence Nightingale School of Nursing and Midwifery v Londonu, kažejo enako, delež cepljenih moških je bil večji od deleža cepljenih žensk (Zhang, et al., 2012). Delež cepljenih študentov pa je bil na tamkajšnji šoli kar za tretjino večji kot na Fakulteti za zdravstvo Jesenice.

Trditve anketirancev, ki so se cepili, so si bile precej enotne. Najštevilnejši odgovori so bili, da je to dolžnost vsakega zdravstvenega delavca, zato tudi moja, cepili so se, da bi preprečili prenos infekcije s sebe na bolnika in obratno, med tem, ko so rezultati na fakulteti Division of Nursing, Faculty of Medicine and Health Sciences, University of Nottingham pokazali, da so se študentje najpogosteje cepili, da bi zaščitili le sebe, saj so se počutili ogrožene (Hunt & Arthur, 2012). Študentje Fakultete za zdravstvo Jesenice so pomislili tudi na svoje paciente, ki so življenjsko veliko bolj ogroženi ob okužbi z gripo kot zdravi študentje.

Študentje se najpogosteje za cepljenje niso odločili, ker o tem enostavno niso razmišljali, menijo, da cepljenja ne potrebujejo in ker se preprosto nikoli ne cepijo, se niso cepili niti v sezoni 2014/2015. Pomanjkanje moralne odgovornosti, zavedanja resnosti prenosa okužbe, premalo občutka do pacienta ali zgolj nevednost študentov so nekateri vzroki, ki so pripeljali do takšnih odgovorov. Tudi rezultati raziskave iz leta 2010 izvedene na Zdravstveni fakulteti Ljubljana, vključeni so bili samo študentje Zdravstvene nege kažejo, da tamkajšnji študentje ne čutijo potrebe po cepljenju, kljub temu, da so izobraženi in da je njihovo znanje sveže. Ugotovitve raziskave kažejo tudi, da študentje nimajo dovolj znanja o preprečevanju bolnišničnih okužb in o učinkovitosti ter pomembnosti cepljenja. To znanje bi morali bodoči zdravstveni delavci pridobiti v času študija (Suhadolc & Zore, 2011). Na fakulteti King's College London, Florence Nightingale School of Nursing and Midwifery so v tamkajšnji raziskavi ugotovili, da je ključen vzrok nizke precepljenosti zdravstvenih delavcev ravno pomanjkanje znanja. Trdijo, da je potrebno študente bolje izobraziti, saj se za cepljenje pogosteje odločajo medicinske sestre, ki imajo več znanja. Bolj opolnomočene medicinske sestre pogosteje

priporočajo cepljenje tudi svojim pacientom (Zhang, et al., 2012). Raziskava, ki je zajela medicinske sestre z večletnimi izkušnjami v Grčiji leta 2008, je pokazala, da je kljub temu, da so dobro obveščene o gripi ter cepljenju proti gripi, cepljenost nizka, trdijo namreč, da so v dobrem zdravstvenem stanju in zato niso dovzetne za obolevnost za gripo (Raftopoulos, 2008).

Tudi naše ugotovitve kažejo, da študentje z večletnimi delovnimi izkušnjami čutijo več odgovornosti in zavedanja nevarnosti, ki jo lahko prenos okužbe gripe povzroči bodisi na pacienta, sebe ali svoje domače, saj imajo vsi cepljeni študentje delovne izkušnje. Podobno lahko trdimo tudi za izobrazbo, ki jo z leti pridobivajo študentje, kar polovica cepljenih namreč obiskuje tretji letnik. Kar polovica študentov se zaveda, da nima dovolj znanja, da bi se pravilno odločila o tem ali se cepiti ali ne. Kljub temu so le redki študentje samostojno pridobivali dodatno znanje o cepljenju proti gripi. Na podlagi tega lahko trdimo, da zavedanje moralne odgovornosti študentov nastaja z leti. Leta, ki prinašajo študentom nova znanja, nove izkušnje, nove poglede na svoj poklic, pomembno vplivajo na odločitev študentov o cepljenju. Podobno so ugotovili tudi na fakulteti Division of Nursing, Faculty of Medicine and Health Sciences leta 2012, rezultati tamkajšnje raziskave kažejo, da se študentje, ki se zavedajo svoje profesionalne odgovornosti, iz istega razloga pogosteje cepijo kot ostali študentje (Hunt & Arthur, 2012).

Neznanje študentov se je najbolj pokazalo pri trditvah, da se cepljenje proti gripi v času nosečnosti odsvetuje ter da cepljenje proti gripi v času dojenja odsvetuje. Na obe trditvi je namreč večja polovica odgovorila pritrdilno, kljub temu, da je cepljenje proti gripi popolnoma varno in se nosečnicam in doječim materam priporoča, saj je njihov imunski sistem oslabljen. Proti gripi je koristno cepiti tudi majhne otroke, saj so tudi ti zaradi slabšega imunskega sistema bolj dovzetni za okužbo z virusom influence. S to trditvijo se je strinjala le ena tretjina študentov.

Premalo znanja imajo študentje tudi na področju stranskih učinkov cepiva proti gripi. Tretjina študentov Fakultete za zdravstvo Jesenice trdi, da cepljenje proti gripi povzroča vročino in druge resnejše zdravstvene težave, ravno tako tretjina študentov meni, da je

cepljenje proti gripi slabo učinkovito in ne zaščiti pred gripo. Kar polovica anketirancev se je strinjalo s trditvijo, da z dobrimi higienskimi navadami lahko preprečimo širjenje gripe, zato cepljenje ni smiselno. Rezultati raziskave, ki je potekala v sezonah od leta 2005/2006 do 20012/2013 v Univerzitetnem kliničnem centru v Ljubljani kažejo, da je drugi in tretji najpogostejši razlog, zakaj se niso odločili za cepljenje, da cepljenje ni varno ter da cepljenje ne ščiti proti gripi. Podobno kažejo tudi raziskave narejene v drugih državah Evropske unije. Zdravstveni delavci in študentje zdravstvene nege so o pomenu cepljenja proti gripi premalo izobraženi. Pozabljajo tudi na svoje etične obveze do bolnikov. Države EU imajo različne pristope, kako izboljšati precepljenost zdravstvenih delavcev, a je ta kljub temu nizka. Kako izboljšati precepljenost zdravstvenih delavcev v Združenih državah Amerike ugotavljajo že trideset let, stopnja precepljenosti se je povzpela do največ sedemdeset odstotkov. Ugotovitve kažejo, da bi dovolj visoko precepljenost zdravstvenih delavcev dosegli le z uzakonjenjem obveznega cepljenja za vse zdravstvene delavce (Mrvič & Sočan, 2013).

Na določitev o cepljenju ni bistveno vplivalo zdravstveno stanje študentov, kar kaže, da študentje niso dovolj osveščeni, da bi se odločili za cepivo in zaščitili vsaj sebe, saj so na klinični praksi zelo izpostavljeni okužbi, kar lahko posledično privede do še bolj pogoste odsotnosti iz dela zaradi bolezni kot pri zdravi populaciji študentov.

Stališča študentov do cepljenja in vedenje študentov, ki je pripeljalo do tega, da se jih je le nekaj cepilo, je kontraindiktorno. Njihovo mnenje je namreč, da je cepljenje koristno tako za zdravstvene delavce kot za preprečitev prenosa okužbe na domače in na paciente. Prav tako bi cepljenje svetovali vsakemu odraslemu, ki ima kronične bolezni, a sami tega ne upoštevajo. Najbolj enotni so bili pri trditvi, da zdravstveni delavci in študentje na kliničnih vajah pogosto delajo, čeprav prebolevajo akutno okužbo dihal, so nahodni, kihajo in kašljajo. In res je, v slovenskih zdravstvenih ustanovah primanjkuje zdravstvenih delavcev, zato se le ti redko odločijo izkoristiti bolniško, poleg tega pa se bolniška pozna tudi na mesečnem plačilu delavca. Po drugi strani si študentje želijo čim prej zaključiti s prakso in se posvetiti izpitu. Kljub znanju je njihovo vedenje neodgovorno. Bolan zdravstveni delavec, ki nadaljuje z delom, ogroža sebe, saj je bolj

dovzeten tudi za druge okužbe, prenaša virus na sodelavce in tako povzroči še več bolniških, prenos na paciente pa še težje bolezni in komplikacije pri že tako izčrpanih pacientih. Kje torej tiči razlog, da je cepljenost proti gripi študentov Zdravstvene nege Jesenice tako nizka? Študentje skoraj enoglasno trdijo, da bi morale vse zdravstvene ustanove v Sloveniji organizirati brezplačno cepljenje proti gripi za vse zaposlene in zdravstvene delavce. Rezultati raziskave, ki je prav tako potekala med študenti Division of Nursing, Faculty of Medicine and Health Sciences, kjer so imeli cepljenje proti gripi brezplačno, je pokazala, da so se študentje najpogosteje cepili iz dveh razlogov, ker je bilo cepivo brezplačno in ker so izpostavljeni okužbi. Za cepljenje se je odločila ena desetina vprašanih (Hunt & Arthur, 2012). Ne dvomim, da bi se za cepljenje proti gripi odločilo več študentov, če bi bilo brezplačno, a bi bil ta odstotek le malenkost višji, kar pa bi bila še vedno prenizka precepljenost. Poleg tega je cepljenje v primerjavi z enim tednom bolniške zanemarljiv strošek.

V raziskavi izvedeni v Sloveniji med polnoletnimi Slovenci (Podlesek, et al., 2011) so ugotovili, da ti najbolj zaupajo zdravstvenim delavcem in se najpogosteje za cepljenje odločijo, ker jim tako svetujejo zdravstveni delavci, med tem, ko jim medijsko oglaševanje cepljenje daje občutek dvoma v učinkovitost in varnost cepiva. Slovenci zdravstvenim delavcem zaupajo. Na študentih je le, da ohranijo zaupanje, ki se ga zelo hitro izgubi, a težko ponovno pridobi.

Med izvajanjem in analizo rezultatov raziskave diplomskega dela je prišlo tudi do nekaterih omejitev raziskave. Sodelovanje študentov je bilo slabo. Zaradi tega in izredno nizke precepljenosti študentov ni bilo možno delati primerjav med cepljenimi in necepljenimi anketiranci, česar nismo pričakovali. Ravno tako zaradi nizkega odstotka cepljenih anketirancev ni bilo smiselno računanje statističnih spremenljivk. Ugotovitve raziskave se nanašajo samo na eno fakulteto in jih ni mogoče posploševati na študente drugih fakultet in na diplomirane medicinske sestre na sploh, ker so bili vključeni samo študentje na Fakulteti za zdravstvo Jesenice.

4 ZAKLJUČEK

Znanje študentov zdravstvene nege Jesenice na področju cepljenja proti gripi ni zadovoljivo. Precepljenost anketiranih študentov je zanemarljiva. Študentom je potrebno dati več znanja in jih zdravstveno vzgojiti. Poznajo način prenosa in posledice bolezni, a se ne zavedajo, da so lahko prav oni tisti, ki lahko življenjsko ogrožajo svojega pacienta. Bolezen gripo gledajo skozi oči zdravega človeka in si zatiskajo oči pred resnico in pred svojimi pacienti. Prelaganje odgovornosti na drugega ravno tako ni rešitev. Res je, da bi brezplačno cepljenje nekoliko izboljšalo precepljenost, a ne dovolj, da bi pacienti opravičeno zaupali zdravstvenim delavcem.

Rešitev vidim v vzgajanju študentov. Izobraževanje ni dovolj. Zdravstveni delavci pacientov ne smejo dodatno ogrožati, za to morajo prevzeti odgovornost in že v prvem letniku študija spoznati dejstvo, da so oni tisti, ki srbijo za ohranitev življenja in zdravja ljudi. Svoje delo so dolžni opravljati humano, strokovno in odgovorno (Kodeks etike medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, 2002).

5 LITERATURA

Centers for Disease Control and Prevention, 2014. *Influenza (Flu)*. [online] Available at: <http://www.cdc.gov/flu/about/disease/index.htm> [Accessed 16 June 2015].

Clark, S.J., Cowan, A.E. & Wortley, P.M., 2009. Influenza vaccination attitudes and practices among United States registered nurses. *American Journal of Infection Control*, 37(7), pp.551-556.

Delovna skupina pri Ministrstvu za zdravje Republike Slovenije, 2009. *Zaščita zdravstvenih delavcev in drugih delavcev v zdravstvu*. [online] Available at: http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/mz_dokumenti/delovna_podrocja/zdravstveno_varstvo/zdravstveno_varstvo_v_posebnih/NAKOBO_september_2010/MZ_pogl_11_Zascita_ZD_2009.pdf [Accessed 5 Januar 2015].

Evropska komisija, n.d. *Okužbe, povezane z zdravstveno okužbo*. [online] Available at: http://ec.europa.eu/health/patient_safety/healthcare_associated_infections/index_sl.htm [Accessed 28 November 2015].

Hunt, C. & Arthur, A., 2012. Student nurses' reasons behind the decision to receive or decline influenza vaccine: a cross-sectional survey. *Vaccine*, 30(40), 5824-5829.

Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2007. *Vse o gripi*. [online] Available at: <http://www.ivz.si/Mp.aspx?ni=165&pi=5&id=937&PageIndex=1&groupId=298&newsCategory=&action>ShowNewsFull&pl=165-5.0> [Accessed 25 March 2013].

Kodeks etike medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, 2002. Uradni list Republike Slovenije št. 4.

Koren, S., Maver, S. & Jelen, M., 2011. Ortmiksovirusi. In: M. Poljak & M. Petrovec, eds. *Medicinska virologija*. Ljubljana: Tiskarna Pleško d.o.o., pp. 125-136.

Lejko Zupanc, T., 2013. Pomen higiene rok za preprečevanje bolnišničnih okužb. In: I. Grmek Košnik, S. Hvalič Touzery & B. Skela Savič, eds. *Okužbe, povezane z zdravstvom: zbornik prispevkov z recenzijo. Kranj, 15. Oktober 2013*. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice, pp. 42-47.

Mrvič, T. & Sočan, M., 2013. Cepljenje zdravstvenih delavcev proti gripi v Sloveniji. *Medicinski razgledi*, 52(6), pp. 293-298.

Mereckiene, J., Cotter, S., Nicoll, A., Lopalco, P., Weber, J., D. Ancona, F., Levy-Bruhl, D., Dematte, L., Giambi, C., Valentiner-Branth, P., Stankiewicz, I., Appelgren, E. & O. Flanagan, D., 2014. Seasonal influenza immunisation in Europe. Overview of recommendations and vaccination coverage for three seasons: pre-pandemic (2008/09), pandemic (2009/10) and post-pandemic (2010/11). [pdf] *Eurosurveillance*. Available at: <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=20780> [Accessed 12 January 2015].

Podlesek, A., Roškar, S. & Komidar, L., 2011. Some factors affecting the decision on non-mandatory vaccination in an influenza pandemic: comparison of pandemic (H1N1) and seasonal influenza vaccination. *Zdravstveno varstvo: revija za teorijo in prakso preventivnega zdravstvenega varstva - Slovenian journal of public health*, 50(4), pp. 227-238.

Poland, GA., Tosh, P. & Jacobson, RM., 2005. Requiring influenza vaccination for health care workers: seven truths we must accept. *Vaccine*, 23(17-18), pp.2251-2255.

Raftopoulos, V., 2008. Attitudes of nurses in Greece towards influenza vaccination. *Nursing Standard*, 23(4), pp. 35-42.

Rahmani, R., 2009. Influenza vaccination of health care workers - a patient safety issue. *Journal Of Pakistan Medical Association*, 59(6), pp.338-339.

Suhadolc, A. & Zore, A., 2011. Osveščenost zdravstvenih delavcev o cepljenju proti gripi. In: M. Lahe & A. Lovrenčič, eds. 3. *Študijska konferenca s področja zdravstvenih ved: Razvijanje medpoklicnega sodelovanja v času študija na področju zdravstvenih ved. Maribor 15. September 2011*. Maribor: Fakulteta za zdravstvene vede, Univerza v Mariboru, pp. 107-113.

Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto, 2013. *Celovita diagnostika virusnih okužb dihal*. Novo mesto: ZZV-NM.

Zhang, J., While, A. & Norman I. J., 2010. Knowledge and attitudes regarding influenza vaccination among nurses: a research review. *Vaccine*, 28(44), pp: 7207-7214.

Zhang, J., While, A. & Norman I.J., 2012. Nurses' vaccination against pandemic H1N1 influenza and their knowledge and other factors. *Vaccine*, 30(32), pp.4813-4819.

6 PRILOGE

6.1 VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Sem Azra Hodžić, študentka Fakultete za zdravstvo Jesenice. Pripravljam diplomsko delo z naslovom »Stališča in mnenja študentov zdravstvene nege Jesenice do cepljenja proti gripi«. Z vprašalnikom, ki je pred vami, želim pridobiti pomembne podatke za svoje diplomsko delo.

Prosim, da odgovorite na spodaj navedena vprašanja. Vprašalnik je anonimen, podatki pa bodo uporabljeni izključno za namen diplomskega dela.

Za vaše sodelovanje se vam najlepše zahvaljujem.

Azra Hodžić

Pred ustreznim odgovorim označite kvadrateg oz. pri nekaterih vprašanjih več kvadratkov.

1 Spol:

- a. ženski
- b. moški

2 Starost:

- a. do 25 let
- b. od 26 do 35 let
- c. od 36 do 45 let
- d. 46 in več

3 Letnik katerega obiskujete ali zanj dokončujete študijske obveznosti na Fakulteti za zdravstvo Jesenice:

- a. prvi
- b. drugi
- c. tretji

4 Fakulteta za zdravstvo Jesenice obiskujem kot:

- a. redni študent
- b. izredni študent

5 Delovne izkušnje:

- a. nimam delovnih izkušenj
- b. do 5 let
- c. od 6 do 15 let
- d. 16 let in več

6 Če imate delovne izkušnje ste le te pridobili (pretežno):

- a. v ambulanti ali prehospitalsna oskrba bolnikov
- b. na oddelku bolnišnice
- c. drugo

7 Zdravstveno stanje:

- a. sem zdrav-a
- b. imam astmo ali drugo kronično bolezen
- c. imam sladkorno bolezen
- d. imam kronično srčno-žilno bolezen
- e. imam kronično težavo z zdravjem, ki ni naštetá zgoraj

8 Ste se v sezoni 2014/2015 cepili proti gripi?

- a. da
- b. ne

9 Na vprašanje odgovorite samo tisti, ki SE NISTE cepili proti sezonski gripi.

Nisem se cepil-a proti gripi ker (možnih je več odgovorov) :

- a. menim, da cepljenje proti gripi ni varno
- b. menim, da cepljenje proti gripi ne zašči pred boleznijo
- c. menim, da cepljenja proti gripi ne potrebujem
- d. o cepljenju proti sezonski gripi sploh nisem razmišljal-a
- e. sem alergičen/alergična na sredstvo, ki je v cepivu
- f. ne želim se cepiti zaradi možnosti stranskih učinkov
- g. sem načelno proti cepljenjem, ker slabijo imunski sistem
- h. proti gripi se nisem cepil-a ker je cepivo samoplačniško
- i. nikoli se nisem cepil proti gripi in tudi letos se nisem.

10 Na vprašanje odgovorite samo tisti, ki STE SE cepili proti sezonski gripi.

Cepil-a sem se proti gripi ker (možnih je več odgovorov):

- a. proti gripi sem se cepil-a, da bi se izognil-a bolezní.
- b. proti gripi sem se cepil-a, da bi preprečil-a izostanek iz študijskih in delovnih obveznosti
- c. vsako sezono se cepim
- d. kod zdravstveni delavec je to moja dolžnost
- e. cepil-a sem se, da bi preprečil-a prenos infekcije iz bolnika na sebe.

- f. cepil-a sem se, da bi preprečil-a prenos infekcije iz sebe na bolnika.
- g. imam astmo ali drugo kronično bolezen dihal
- h. imam kronične težave z zdravjem
- i. na Fakulteti za zdravstvo Jesenice in klinični praksi so nam svetovali cepljenje proti gripi.

11 Kje ste bili cepljeni:

- a. v zdravstveni ustanovi, kjer delam
- b. pri izbranem zdravniku
- c. na zavodu za zdravstveno varstvo
- d. drugje

12 Izobraževanje:

	DA	NE	NE VEM
V zadnjih 6 mesecih sem poslušala-a predavanje o gripi in/ali cepljenju proti gripi	☐	☐	☐
V zadnjih 6 mesecih sem o gripi in cepljenju iskal-a informacijo na spletnih straneh, revijah in časopisu	☐	☐	☐
Znanja o gripi in cepljenju proti gripi imam dovolj, da se pravilno odločim	☐	☐	☐

13 Stališče do cepljenja proti gripi

	Se strinjam	Se NE strinjam	Ne vem
Cepljenje je koristno za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker prepreči, da bi oboleli z gripo	☐	☐	☐
Cepljenje je koristno za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker je manjša verjetnost, da bodo gripo prenesli na svoje družinske člane	☐	☐	☐
Cepljenje je koristno za vse zdravstvene delavce in študente na kliničnih vajah, ker je manjša verjetnost, da	☐	☐	☐

bodo gripo prenesli na bolnike			
Cepljenje proti gripi se priporoča starejšim od 65 let	☐	☐	☐
Cepljenje proti gripi je priporočljivo za odrasle, ki imajo kronično bolezen	☐	☐	☐
Cepljenje proti gripi je priporočljivo za otroke, ki imajo astmo, srčno napako, sladkorno bolezen, okvarjene ledvice	☐	☐	☐
Proti gripi je koristno cepiti majhne otroke	☐	☐	☐
Cepljenje proti gripi se v času nosečnosti odsvetuje	☐	☐	☐
Cepljenje proti gripi se v času dojenja odsvetuje	☐	☐	☐
Cepljenje proti gripi je slabo učinkovito in ne zaščiti pred gripo	☐	☐	☐
Cepljenje proti gripi povzroča vročino in druge resnejše zdravstvene težave	☐	☐	☐
Po cepljenju proti gripi pogosto boli na mestu cepljenja	☐	☐	☐
Cepljenje proti gripi slabi imunski sistem	☐	☐	☐
Z dobrimi higienskimi navadami lahko preprečimo širjenje gripe, zato cepljenje ni smiselno	☐	☐	☐
Zdravstveni delavci in študentje bi morali priporočati cepljenje proti gripi	☐	☐	☐
Zdravstveni delavci in študenti na kliničnih vajah pogosto delajo, kljub temu, da prebolevajo akutno okužbo dihal, so nahodni, kihajo in kašljajo	☐	☐	☐
Uvesti bi bilo potrebno obvezno cepljenje zdravstvenih delavcev in študentom na kliničnih vajah proti gripi	☐	☐	☐
Vse zdravstvene ustanove v Sloveniji bi morale organizirati brezplačno cepljenje proti gripi za zaposlene in študente na kliničnih vajah	☐	☐	☐